

જ્ય પરમાત્મા

પ્રચરણતિ ચ યોડખણં બ્રહ્મણો વિમલં પદમ્ ।
યેન સંસૃતિમાયાયા સ્તીર્યતે બન્ધનં દ્વુતમ્ ॥
ગુરુભિર્લઘુભિર્મન્ત્રૈઃ શિષ્યાત્મા (નિજાત્મા) પરમાત્મના ।
યોજયતે યેન શીઘ્રં ભોઃ તં ગુરું વલ્લભં નુમઃ ॥

જેઓ અખંડ અને નિર્મલ એવા બ્રહ્મપદનો ઉપદેશ આપે છે કે જેનાથી સંસાર અને માયાનો જલ્દી પાર પમાય છે, જેઓના લઘુ-મહામંત્રોથી શિષ્યોના આત્મા પરમાત્મા સાથે જલ્દી એકાગ્રતા સાધે છે, તે સદ્ગુરુ વલ્લભને અમો પ્રણામ કરીએ છીએ.

અન્યે શિષ્યા ગુરુશ્યાહં નાસીંધસ્ય ચ ભાવના ।
'સર્વે વયં તારિષ્યામો' યશ્મૈષાડભૂન્મતિઃશુભા ॥
સમત્વેન ચ યઃ કાર્ય સર્વથા સર્વદાડકરોત્ ।
રમૂજિલાલકમલં સદ્ગુરું સર્વદા નુમઃ ॥

જેઓ 'મુક્ત છું' એ ભાવના રાખીને જ્ઞાનદ્રષ્ટિથી જુએ છે; અકીર્તિ, અપમાન અને અલ્પતાને ઈરછે છે, શિષ્યોના આત્માના ઉદ્ધારની સુંદર ચાવી જેઓ જાણે છે તે સદ્ગુરુ શ્રીરમુજિલાલજીને પ્રેમપૂર્વક અમો પ્રણામ કરીએ છીએ.

શિષ્ય : શું ધર્મ શાસ્ત્રાનુસાર પાલન કરવામાં આવે, તેને જ ધર્મ કહી શકાય છે ? સત્ય અને અવિચળ સુખની શોધ શું એક જ મહાપુરુષે કરી છે ?

ગુરુદેવ : સત્ય અને અવિચળ સુખને શોધવા માટે અને તેના સરળમાર્ગની ખોજ કરવા અનેક મહાપુરુષોએ પરિશ્રમ કર્યો છે, પરંતુ સૌ પોતપોતાની શક્તિ અનુસાર પહોંચ્યા છે. જેઓ થોડા પરિશ્રમમાં થાકી ગયા છે તેમણે જગતમાં આવેલા અંશાવતારી ઈશ્વરોને તથા કેટલાક મહાપુરુષોને ઈશ્વરરૂપે માની લીધા. પરંતુ તે મહાપુરુષો જે સ્થાનમાંથી આવ્યા હતા અને જે સ્થાનમાં ચાલ્યા ગયા તે સ્થાન વધુ શ્રેષ્ઠ હશે, એમ કેટલાક મહાપુરુષોએ માની ઈશ્વરાવતારોના ઉત્પત્તિ સ્થાનની (જુઓ પ્ર.દ. નં. ૨૮) ઊંડી શોધ કરી. તેમાં તેઓ વધુ પરિશ્રમ ન કરી શક્યા, તેમણે સ્વર્ગના ઈંદ્ર, વાયુ, વરુણ ઇત્યાદિ દેવોને (જુઓ પ્ર.દ.નં. ૬૦ થી ૬૫) માન્યા. તે કરતાં વધારે પરિશ્રમ કરનારે સ્વર્ગને સૂર્ય-ચંદ્રાદિ (જુઓ પ્ર.દ.નં. ૫૫-૫૬-૫૭-૫૮) લોકોને માન્યા. તે કરતાં વધારે પરિશ્રમ કરનારે બ્રહ્મા, વિષ્ણુ, શિવ, શક્તિને ઈશ્વરો (જુઓ પ્ર.દ.નં. ૪૨ થી ૪૯) માન્યા. તે કરતાં વધુ પરિશ્રમ કરનારે અંશાવતારી મહાપુરુષો જ્યાંથી ઉત્પન્ન થાય છે તે અક્ષરધામ (જુઓ પ્ર.દ. નં. ૨૮) અને અક્ષરધામી નારાયણને (જુઓ પ્ર.દ.નં. ૨૪ ને ૨૫) શોધ્યા અને માન્યા. તે કરતાં વધુ પરિશ્રમ કરનારે અન્ય દેવોના (જુઓ પ્ર.દ.નં. ૬૬) અને ઈશ્વરોના (જુઓ પ્ર.દ.નં. ૪૧) સ્થાનોમાં ગયેલાને પુનર્જન્મ થતો હોવાથી તેની નિવૃત્તિ માટે અતિ ઊંડી શોધ કરી પરમાત્મા, પરમેશ્વર, સચ્ચિદાનંદ, અખંડાનંદ, મોક્ષસ્વરૂપ (જુઓ પ્ર.દ. નં. ૧, ૨ અને ૩) ને શોધ્યા અને માન્યા. આ પ્રમાણે અવિચળ સુખની શોધ ઘણા મહાપુરુષોએ પોતપોતાની શક્તિ અનુસાર કરી છે અને તેમાં તેઓ શક્તિ અનુસાર ફત્તેહમંદ થયા છે. તે પછી તે અવિચળ સુખ પ્રાપ્ત કરવાના માર્ગને ટૂંકો અને ઓછી મહેનતવાળો તેમજ સરળ બનાવવા કેટલાક મહાપુરુષોએ પ્રયત્નો કર્યા છે. પરંતુ જેમએક વિજ્ઞાનીના મૃત્યુ બાદ બીજો વિજ્ઞાની તેની શોધ જ્યાંથી અટકી હોય ત્યાંથી જ શરૂ કરી આગળ વધે છે, તેમજ મહાપુરુષોની શોધમાં ખામી યા રોકાણ હોય, તેઓ જ્યાં અટક્યા હોય ત્યાંથી બીજા મહાપુરુષો આગળ વધ્યા છે. આ મહાપુરુષોના સચોટ નીવડેલા અનુભવો ઉપનિષદો અને ધર્મ શાસ્ત્રોમાં કહેલાં છે અને તે ધર્મશાસ્ત્રો અનુસાર પાલન થાય તેને ‘ધર્મ’ કહ્યો છે.

તેથી જ ભગવદ્ગીતામાં શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુએ અર્જુનને સમજાવ્યું છે કે :- સૌ સૌની મરજી ફાવે તેને ધર્મ ઠરાવી શકે નહિ, પણ જે ધર્મશાસ્ત્રોમાં વર્ણવેલો હોય તેને જ ધર્મ માનવાનો છે.

આ રીતે પ્રાચીન સમયમાં ધર્મશાસ્ત્રોની આજ્ઞા પ્રમાણે જ ધર્મ પળાતો હતો. ત્યારે અર્વાચીન સમયમાં ધર્મની જરૂર રહી નથી, ધર્મને કોઈ માનવા તૈયાર નથી અને ધર્મશાસ્ત્રો જે પ્રમાણે કહેતા હોય તે પ્રમાણેના ધર્મને પાળવો, તે અર્વાચીન વિષયોન્મુખી, સત્તા, ધન, ઈંદ્રિયસુખની તમન્નામાં ક્ષુધાતુર રહેનારી ભૂખી-દુઃખી પ્રજાને પાળવો અનુકુળ આવતો નથી; કેમકે ધર્મ સ્વેચ્છાચાર કરતાં ડગલે પગલે રોકે છે. તેથી ધર્મશાસ્ત્રોને એકતરફી ઈત્યાદિ કહીને ન માનતાં પોતાની ઈચ્છાનુસાર અને અનુકુળતા મુજબ ધર્મની માત્ર મૌખિક રચના કરાય છે અને તેમનામાં ધર્મ માત્ર વાતોમાં જ રહેલો જોવામાં આવે છે.

વેદો, ઉપનિષદો, શાસ્ત્રો, દર્શનો, પુરાણો અને ધર્માનુસાર જીવન જીવનારા સંત-મહાપુરુષોના જીવનોથી, મહાપુરુષોના આચરણોથી અને પ્રાર્થનાઓથી સિદ્ધ થાય છે કે :- સંસાર ધર્મ ઉપર સ્થાપિત થયેલો છે અને ધર્મનો અર્થ સૌએ પોતપોતાની મરજી અનુસાર કરેલો છે. પરંતુ ધર્મના સાચા અર્થોપદેશ (૧)ના જવાબમાં આપવામાં આવ્યા છે, તે સમજવા દરેકે પ્રયત્ન કરવો જોઈએ. દરેક મનુષ્યે ધર્મનું સંપૂર્ણ પાલન કરી ધર્મને જીવનમાં ઉતારવાનો છે. આ બાબત પર મહારાજશ્રી વલ્લભરામવ્યાસજીએ “વાલી વલ્લભ”માં જણાવ્યું છે કે :-

કુંડળીઓ

ધર્મ અતિ પવિત્ર, જેમાં પાપ ન શોભે;
જોઈએ શુદ્ધ ચરિત્ર, ન ચઢવું મત્સર લોભે.
ધર્મ મહીં સ્હેજ પાપ, ઘોર પાપોથી ભારે;
સમજ્યા પછીના પાપ, વજ્રલેપ કોણ નિવારે?
ધર્મ વડે સૌ આત્માઓ, ભવસિંધુ તરનાર છે;
ધર્મ (ને) જીવનમાં ઉતારતા (તેને) “વલ્લભ” નમસ્કાર છે.

-----○-----

ધર્મપાલનથી દુઃખ, તનમનના સૌ ત્યાગે;
ધર્મપાલનથી સુખ, શાંતિ ને આનંદ જાગે.
ધર્મપાલનથી પાપ, ભવોભવનાં દૂર થાયે;
ધર્મપાલનથી શ્રાપ, ટળે ને ગુરુ રીઝાયે.
ધર્મપાલન અતિ શ્રેષ્ઠ છે, વણ માંગ્યુ તે આપશે;
“વલ્લભ” પ્રભુ સર્વજ છે, ક્ષણમાં દળદર કાપશે.

શિષ્ય : શું ઈશ્વરી અવતારો અને પરમેશ્વર પણ કર્તવ્ય, નિયમઅને બંધનમાં છે અને ભાવિને સુધારનાર, પોષનાર અને ફેરવનાર શું માત્ર ધર્મ જ છે ?

ગુરુદેવ : હા, પરમેશ્વર અને ઈશ્વરી અવતારો બેઉ કર્તવ્ય, નિયમઅને બંધનમાં છે. કેટલાંક કહે છે કે :- પરમેશ્વર પોતે સરમુખત્યાર છે, તેને કોઈ પ્રકારનું બંધન નથી. તે હકીકતને સાચી માની લઈએ તો પણ પરમેશ્વરે સરમુખત્યારીપણામાં કે સત્તાના નશામાં પોતાના લાભ કે સ્વાર્થ માટે કોઈ અનર્થનું કામ કરેલું દેખાતું નથી અને તે પોતે માયાના બંધનોથી પર છે તેથી સ્વતંત્ર છે; છતાં તે નિયમઅને કર્તવ્યથી બંધાયેલ છે. પરમેશ્વર પોતે સ્વયં કોઈ કર્તવ્ય કરતા નથી, જન્મમૃત્યુના ફેરામાં અને માયામાં આવતા નથી; એટલું જ નહિ પણ સર્વ પ્રત્યે સમાન દ્રષ્ટિ રાખીને કોઈને પ્રિય-અપ્રિય ગણ્યા કે માન્યા સિવાય માત્ર દ્રષ્ટા બનીને જોયા કરે છે. તે બ્રહ્માકાર દ્રષ્ટિ વડે લૌકિક કર્તવ્યથી રહિત છે. આ રીતે બ્રહ્માકાર દ્રષ્ટિમાં માત્ર દ્રષ્ટા બનીને રહેવું અને પોતે કોઈપણ લૌકિક કાર્ય ન કરવું, તે પણ એક કર્તવ્ય, નિયમઅને બંધન છે. તેથી પરમેશ્વર સરમુખત્યાર કે સ્વતંત્ર નથી.

પાપના પરિબળ દૂર કરવા તથા ધર્મ અને પુણ્યકર્મ પુનઃ સ્થાપિત કરવા રામકૃષ્ણ (જુઓ પ્ર.૬. નં. ૨૭ ને ૪૦) ઈત્યાદિ અશાંવતારી ઈશ્વરો અર્ધમાત્રમાંથી (જુઓ પ્ર.૬. નં. ૩૦) જગતમાં આવે છે. તેમને પણ ઘણી સત્તા અને ઐશ્વર્ય મળવા છતાં સરમુખત્યારી પ્રાપ્ત ન થતાં કર્તવ્ય, નિયમ અને સદાચારના બંધનો હોય છે. તેથી પ્રભુ રામે ભાંડુઓ માટે સ્વાર્થત્યાગનો, પ્રજામતને માન આપવાનો, પ્રજામત આગળ અહંતા, મમતા કે માન-મોટાઈ ન રાખતાં, કોઈ પ્રકારની જીદ ન પકડતાં, પ્રજા કહે તેમરાજ્ય કરવાનો તથા શરણે આવેલા પ્રત્યે દ્વેષ કે ક્રોધ ન રાખતાં સ્વીકાર કરવાનો અન્યના બલિદાન ન આપતાં પોતાનું બલિદાન આપી પોતે કષ્ટ સહન કરવાનો, વિગેરે અનેક આદર્શો જગત સમક્ષ મૂક્યા છે.

તે રીતે શ્રીકૃષ્ણપ્રભુએ હાથ જોડીને બેસી ન રહેતાં કર્તવ્ય પરાયણ બની પાપી અને અધર્મીને ઉખાડી નાંખવામાં, પાપનો ભય ન ધરવામાં, અનેક સ્ત્રીઓ, અનેક પુત્રો, અપાર સુખસંપત્તિ, સમૃદ્ધિ હોવા છતાં પણ તેમાં મોહાંધ ન બનતાં મુક્તવૃત્તિથી, સંસાર ભોગવવામાં અને અંતિમ સમયે માયા-મોહના કોઈ તત્ત્વોમાં વૃત્તિ ન રાખતાં ત્યાગવૃત્તિમાં મૃત્યુ પામવાનો અને સંસારમાં મનુષ્ય માત્રને શુભ કર્મ કર્યે જવાનો જ અધિકાર છે, એમ બતાવી જણાવ્યું છે કે કર્તવ્યનું ફળ શું મળે છે ? શું નથી મળતું ? અગર શું મળશે ? તે જોવાનો અધિકાર મનુષ્યને, જ્ઞાતાને, ધ્યાતાને કે ભક્તને નથી. તેથી મનુષ્ય માત્રને કાયર કે ડરપોક થઈ બેસી ન રહેતાં કાર્ય કરવું; પરંતુ તેનું ફળ પ્રભુને સોંપી પ્રાપ્ત થતા સુખમાં યા દુઃખમાં

હર્ષ કે શોક ધરવો નહિ. સુખથી હર્ષ અને દુઃખથી શોક ધરનાર પામર અને મોહાંધ છે. પણ જે સુખ મળે ત્યારે હસતા કે આવેશમાં આવતા નથી, અભિમાનમાં આવી ફુલાઈ જતા નથી; તથા જે દુઃખ મળતાં ગભરાતા, ડરતા કે રડતા નથી પણ સુખ-દુઃખની બન્ને અવસ્થામાં પ્રભુમાં પોતાની જાતને સમર્પણ કરી દઈને પ્રભુમાં નિષ્ઠા રાખી આનંદમાં રહે છે; તેમજ કૃષ્ણ પ્રભુએ જેમપોતાની સ્ત્રીઓની, પુત્રપરિવારની કે સંપત્તિ વેડફાઈ જવાની, મૃત્યુ સમયે કોઈ ચિંતા કરી નથી તે રીતે નિઃસ્પૃહ અને જેમ બાળક પડવાની, વાગવાની વિગેરે તમામ ચિંતા છોડી માતા-પિતાને આશ્રિત રહે છે; તેમમાત્ર પ્રભુનો આશ્રિત, શરણાગત બની નિશ્ચિત જીવન જીવનાર મનુષ્ય જ સાચો સંસારનો યોગસાધક છે. આ રીતે પ્રભુ રામે અને શ્રીકૃષ્ણ પ્રભુએ જનતા સમક્ષ દાખલા મૂક્યા છે કે :- સંસારમાં રહીને સંસારની એવી સાધના કરો કે તમારું જીવન સંસારી છતાં સંન્યાસી જેવું હોય, વિષય ભોગવો પણ વિષયાંધ ન બનો, ઐશ્વર્ય મેળવો પણ ઐશ્વર્યનો કે સત્તાનો કેફ ન ચઢવા દો, સંપત્તિ સંગ્રહો પણ તેને મારી માની પોતાને જ ભોગવવા માટે તેમાં આસાક્ત (રાગ) ન રાખો.

નાના જંતુથી માંડી ઈશ્વરો સુધી દરેકને ઓછું વધતું કર્તવ્ય બંધન છે જ. સૂર્ય-ચંદ્રના નિયમસર ઉદયાસ્ત થાય છે, સમુદ્રમાં ભરતી-ઓટ થાય છે. ઋતુઓ તેમના કાલે બદલાય છે, યુગો અને તેના યુગબળો પરિવર્તન પામે છે. ચોમાસામાં વરસાદ થાય છે, સૂર્ય-ચંદ્રના ગ્રહણ થાય છે. વગેરે સર્વ દૈવી ગુપ્ત નિયમને આધીન છે. અર્થાત્ સંસારના પ્રલોભનથી મુક્ત રહેનાર સૂર્ય-ચંદ્રાદિને પણ કુદરતના નિયમોથી મુક્તિ મળતી નથી, એટલે કે સ્વતંત્રતા મળતી નથી. તેજ રીતે દેવો, ઈશ્વરો તથા અંશાવતારોને પણ આ નિયમમાંથી મુક્તિ મળતી નથી.

સંસારના પામર મનુષ્ય કે જેને પોતાના શરીર પર કેટલા વાળ છે તેની ખબર નથી, પૂર્વજન્મની ખબર નથી, ક્યારે મરવાનો છે તેની ખબર નથી, પોતાના સગાંસ્નેહીના મૃત્યુના આઘાત ક્યારે પડવાના છે તેની ખબર નથી; પોતે કેટલો સુખી યા દુઃખી થવાનો છે તથા પોતાના કર્તવ્યનું ફળ વિજય યા પરાજયમાં આવવાનું છે કે પોતાને શું રોગો અને દુઃખો પડવાના છે, વગેરે કાંઈ જાણતો નથી; તે છતાં તેને થોડા મનુષ્યો ઉપર પોતાની બુદ્ધિમત્તાને લીધે સત્તા ભોગવવાનો હક પ્રાપ્ત થતાં તે કોઈની હકીકત નહિ સાંભળનારો મનસ્વી અને સરમુખત્યાર બને છે. આ અત્યંત પામરતા છે. છતાં ગર્વમાં ભાન ભૂલેલો મનુષ્ય બધા વિષયોમાં નિપૂણ નથી. માત્ર થોડાજ વિષયોમાં હોશિયાર છે તે સમજતો હોવા છતાં તે મનમાં અનેક હવાઈ કિલ્લાઓ ચણે છે, ત્યારે સાહસો કરે છે, પરંતુ જ્યારે કાળની થપ્પડ ખાઈ પટકાય છે. ત્યારે તેને સંસારમાં ઉભા રહેવાનું સ્થાન કે કોઈ માન રહેતું નથી. પોતાના

ધારેલાં કાર્યોમાં કોઈપણ મનુષ્ય ફત્તેહમંદ થઈ શકતો નથી, દરેકના અમુક કાર્યો તો અપૂર્ણ રહી જાય છે. ભાવિની ભીતરમાં જોનારો યોગી પણ પોતાનું ભાવિ સમજી શકતો નથી, એવી કાળની ગહન ગતિ છે. તેથી મનુષ્યોના અનેક કાર્યો આદર્યા અધૂરા રહે છે, આશાઓ પુરી થતી નથી અને અકાળે મૃત્યુ થાય છે. તેથી તેવા જીવાત્માઓને ઊંચ-નીચ સ્થાને પુનર્જન્મલેવા પડે છે.

પરંતુ કાર્યની સફળતા અને નિષ્ફળતાના મૂળમાં રહેલું તત્ત્વ-રહસ્ય, માનવમાત્ર અપૂર્ણ હોવાથી જોઈ શકતો નથી કે ભાવિને સુધારનાર, પોષનાર અને ફેરવનાર માત્ર “ધર્મ” છે. ધર્મ એ જીવન વૃક્ષને ઉછેરનારું, પોષનારું અને ટકાવનારું અમૃત સમાન જળ છે. સમગ્ર સંસાર અને વિશ્વરચના ધર્મ ઉપર સ્થાપિત થયેલા છે. ધર્મ વડે જ મનુષ્યજીવનની, કર્મની અને ભાગ્યની સાર્થકતા છે.

-----○-----

૬

શિષ્ય : આપણું હાલનું લોકમાનસ ધર્મ સંબંધી કેવો પલટો લઈ રહ્યું છે, તે જણાવો.

ગુરુદેવ : મનુષ્યમાં જેમજેમ વિષયોત્સુકતા વધે છે, તેમ તેમ અધ્યાત્મજ્ઞાન, આત્મ-પરમાત્મ જ્ઞાન અને ધર્મ ભાવનાઓ ક્ષીણ થતી જાય છે. રાજા-પ્રજા સર્વમાંથી ઊંચ જીવન, ઊંચ ચારિત્ર્ય, ઊંચ આદર્શ અને શ્રેષ્ઠ ધર્મભાવનાઓ કળિયુગમાં જેમજેમ ક્ષીણ થતી ગઈ, તેમ તેમ મનુષ્યોએ વિષયોન્મુખી વૃત્તિઓના દોર છુટા મૂક્યા છે. આમ છતાં તે કળિયુગ હજી તો બાલ્યવયમાં ગળગૂંથી પીતો હોઈ, તેની અનર્થકારી યુવાવયમાં પહોંચ્યો નથી તે પહેલાં તો આપણું લોકમાનસ એટલો પલટો લઈ રહ્યું છે કે ધર્મજીજ્ઞાસા, ધર્મોત્સુકતા, ધર્મભાવના, ધર્મ પ્રત્યેનો વિશ્વાસ, પ્રભુપ્રાર્થના, પ્રભુ-ભક્તિ, પ્રભુપરાયણતા આધિ શુભ ધર્મ કર્મો પ્રત્યે મનુષ્યોને ઘૃણા ઉપજવા માંડી છે અને ધર્મવાન સમાજની ઘોર ખોદીને માનવ-સમાજ ધર્મવિહીન થઈ રહ્યો છે.

પરંતુ માતા-પિતાના પુત્ર-પુત્રી પ્રત્યે અને પુત્ર-પુત્રીના મા-બાપ પ્રત્યે, પતિના પત્ની પ્રત્યે, પતિના પત્ની પ્રત્યે અને પત્નીના પતિ પ્રત્યે, યુવક-યુવતીના વડીલો પ્રત્યે અને વડીલોના યુવાનો પ્રત્યે પરસ્પર વર્તવા માટે જે કર્તવ્ય, ફરજદારી અને આદર્શ સમજાવે છે તે “ધર્મ” છે. તેમધર્મને છોડી દેવામાં આવે તો કોઈની કોઈના પ્રત્યે ફરજદારી રહે નહિ, કોઈની કોઈના પ્રત્યે પ્રીતિ રહે નહિ, કોઈ પુરૂષ પોતાના મા, બહેન, દીકરી પ્રત્યે અને કોઈ સ્ત્રી પોતાના ભાઈ-બાપ-દીકરા પ્રત્યે શુભ દ્રષ્ટિથી જોવાની અને વર્તવાની ભાવના રાખે નહિ, તો તે ધર્મહીન સમાજ કેવો ઉત્પન્ન થાય, તે દરેકે વિચારવાનું છે.

જેમ જીવ વિનાના દેહને (મુડદાને) કોઈ ઘરમાં રાખી મૂકતા નથી પણ તેને અંતિમસંસ્કાર કરે છે, તેમ એકબીમાં જીવ-રૂપી ધર્મ વડે આદર્શ, આદર્શ વડે ચારિત્ર્ય વડે નીતિ અને નીતિ વડે આજ્ઞાપાલકતાના સદ્ગુણો પ્રજામાં અનાદિ કાળથી ઊતરતા આવ્યા છે. તો માનવમાં જીવરૂપી ધર્મ જ ન રહે તો બીજા સદ્ગુણો ક્યાંથી રહે અને તેવા સદ્ગુણો વિનાનો જે સમાજ રહે, તે જીવ વિનાના જડ દેહરૂપ ખોળીયા જેવો રહે કે ચેતન આત્મા જેવો રહે, તેનો બુદ્ધિશાળીઓએ દીર્ઘ દ્રષ્ટિ વડે નિર્ણય કરવો જોઈએ.

અનુભવી ધર્મશાસ્ત્રકારોએ તો ધર્મ વિનાના જીવનની કિંમત સહેલા મુડદા સમાન માની છે. છતાં તે ધર્મશાસ્ત્રોની કે શાસ્ત્રકારોના હજારો વર્ષોના અનુભવની આપણે અવહેલના કરી ધર્મરહિત સમાજ સર્જવા તત્પર થયા છીએ, તેનું પરિણામ શું આવશે, તે આજે કલ્પનાનો વિષય છે. જેમને વંદનીય મહાપુરુષો તરીકે જગતે માન્યા છે, પૂજ્યા છે, તેવા મહાપુરુષોએ તો આ બાબત સ્પષ્ટ કથન કર્યું છે કે : પોપટ વિનાનું પિંજર, જીવ વિનાનો દેહ અને મિષ્ટતા વિનાની રસોઈ સમાન, ધર્મ વિનાનું માનવજીવન છે. જો મનુષ્યના જીવનમાં ધર્મ ન હોય તો પશુના અને માનવના જીવનમાં તફાવત શો રહે ?

મદાંધ મનુષ્ય પ્રભુને કે ધર્મને આધીન વર્તવાનું પસંદ કરતો નથી અને તે જાણતો નથી કે : મનુષ્યને પાપથી બચાવીને ઉન્નત જીવનની પ્રાપ્તિ કરાવનારો, આત્મકલ્યાણ સધાવનારો અને પ્રભુની સાંનિધ્યમાં લઈ જનારો માત્ર એક ધર્મ જ છે. ધર્મની સહાયતાથી જ પામર જીવ અનેક વિપત્તિઓથી ભરપુર એવા સંસારને તથા આ અને પરલોકના દુઃખના મહાસાગરને તરી જાય છે. સંસારરૂપી સાગરમાં ધર્મએ સુકાન છે. નિર્મળ પ્રભુ-પરાયણ ધર્મવૃત્તિ અને યોગ-સાધના એ હલેસાં છે અને જીવનનોકાને તારનાર સાચો સુકાની સદ્ગુરુ છે. એકલા હિંદુ ધર્મ શાસ્ત્રોમાં નહિ પણ અનેક ધર્મના ગ્રંથોમાં અને સંત મહાપુરુષોના વાક્યોમાં આ સિદ્ધાંત સમાયેલ છે અને તેની ઘોષણા આર્ય મહાપુરુષોએ બુદ્ધ ભગવાને, ઈસુ ખ્રિસ્તે, મહંમદ પયગંબરે અને અનેક મહાપુરુષોએ કરી છે. તેથી જ દરેક દેશ વિદેશની જાતિઓમાં ધર્મને સદા ઊંચ સ્થાન આપવામાં આવેલું છે અને સર્વ જાતિઓ ધર્મ અને કુદરતના બળ વડે જ બળવાન અને સમૃદ્ધ બની છે, તે હકીકત ઈતિહાસોમાં દરેક સ્થળે છે. પરંતુ કોઈ ઈતિહાસમાં કે મહાપુરુષોના લેખોમાં એવું નથી કે : ધર્મની કોઈ જરૂર નથી, ધર્મ પાલન નિરૂપયોગી છે અને ધર્મપાલનથી માનવજીવનની અવનતિ થાય છે. આ હકીકતો સુવિદિત હોવા છતાં કેટલાક સુધારકોના મનમાં ધર્મ પ્રત્યે ઘૃણા જોવામાં આવે છે. અત્યારે કળિયુગનો નવીન જાતનો પવન ફૂંકાયાથી વિદ્વતાને, બુદ્ધિમતાને મનુષ્યો સીધા માર્ગે કે અવળા માર્ગે વાપરી રહ્યા છે, તે નિર્ણય થવો પરિણામ આવ્યા સિવાય મુશ્કેલ છે.

શિષ્ય : મનુષ્યને ધર્મરૂપી લગામની વ્યવહારમાં શા માટે જરૂર રહે છે ?

ગુરુદેવ : કુદરતના સિદ્ધાંતને જોતાં જણાશે કે કુદરતે દરેકને સ્વરક્ષાશાસ્ત્રે હાથ, દાંત, નખ, શિગડાં ઈત્યાદિ આપ્યા છે, તેજ રીતે તેમને અંકુશમાં રાખવા ભય દેનારા સાધનો આગ, પાણી, વર્ષા, વિગેરે સરજ્યા છે. એટલે કે દરેકને માટે અંકુશની આવશ્યકતા છે એમફલિત થાય છે. હાથીને માટે અંકુશ, અશ્વને માટે ચાબુક, બળદને માટે પરોણો, ઢોરોને માટે લાકડી, સૂર્ય-ચંદ્ર માટે સમય, આ રીતે દરેકને ગમે તેનું બંધન છે, તેથી દરેક અંકુશમાં રહી નિયમમાનુસાર વર્તે છે. દરેકને માટે બંધન હોય છે અને તે નિયમાનુસાર જડ વસ્તુઓ ચેતનના આશ્રયે રહે છે, ત્યારે ચેતન જડના આશરે રહે છે. તેમજ પુરુષો સ્ત્રીઓના અને સ્ત્રીઓ, પુરુષોના બંધનમાં છે. જડ યંત્રો, જેવા કે મોટરો, સ્ટીમરો, એન્જીનો, રેડીયો, સાયકલો વિગેરે દરેકને રોકવા યા બંધ કરવા માટે બ્રેકો યા સ્વીચોરૂપી બંધન છે; તો ચેતન મનુષ્યને રોકવા માટે ધર્મરૂપી બ્રેકનું બંધન હોવું ન જોઈએ ? જેમબ્રેક વિનાના વાહનો અને સાધનો ભયંકર અકસ્માતો કરી નાંખે છે, તેમ ધર્મરૂપી બ્રેક વિનાના મનુષ્યો કેવા કૂર, ભયંકર, નિર્દય, ચારિત્ર્યહીન, આદર્શહીન અને સદ્ભાવનાહીન થશે અને તેઓ પોતાના જીવનને કેટલા દરજજે બગાડી, બીજાના જીવનને કેટલા બગાડશે, વળી તેવો ધર્મરૂપી બ્રેક વિનાનો સમાજ કેવા વર્તન કરશે, તેવા સમાજથી પ્રજાના જીવનની, મા-બહેનોના શિયળની, માનવચારિત્ર્યની કોઈ રીતે રક્ષા થઈ શકશે કે કેમ, તે વિચારવાનું છે. શું જગતની મોહમયી વિદ્યાનું અનુશીલન કરીને યથેચ્છાચરણ કરવાથી જ આપણી ઉન્નતી થવાની છે ? નહિ, નહિ, નહિ. માટે દરેક મનુષ્યને ન્યાય, નીતિ, વિવેક અને વ્યવહારમાં સાચા રાખવા માટે ધર્મની અવશ્ય જરૂર પડે છે. દરેક મનુષ્યનું ધન ધર્મ જ હોવું જોઈએ.

-----○-----

શિષ્ય : હાલ ભારત અને પરદેશમાં ક્યા પુરુષાર્થોનું જોર વધારે છે ? શું ધર્મપાલન વગર મનુષ્ય સુખ પ્રાપ્ત કરી શકે છે ?

ગુરુદેવ : જેમપરદેશમાં અર્થ અને કામએ પુરુષાર્થોજ મુખ્યત્વે છે પણ ધર્મ અને મોક્ષ જે પ્રથમ અને છેલ્લા પુરુષાર્થ છે તેનું એટલું મહત્ત્વ ત્યાં ગણાતું નથી, તે પ્રમાણે આપણી ભારતીય પ્રજા પણ અર્થ અને કામની પાછળ આંધળી દોટ મૂકી રહી છે. પરંતુ આર્યાવર્તના મહાપુરુષોએ ધર્મના પાયા અને ધર્મના સંસ્કાર માનવહૃદયમાં એટલા ઊંડા ઘાટ્યા હતા કે : આર્ય-સંસ્કૃતિ ઉપર વિધર્મીઓના અનેક આક્રમણો થયા, આર્યસંસ્કૃતિનો નાશ કરનારા

વિદ્યર્મીઓએ અનેક ભય અને પ્રલોભન આપ્યા છતાં પડતી-આખડતી આર્ય સંસ્કૃતિ અદ્યાપિ પગભર રહેલી છે. પરંતુ અત્યારે ધર્મ વડે દેશની અને પ્રજાની ઉન્નતિ થતી નથી પણ અવનતિ થાય છે અને ધર્મના કારણે જનતા એકરૂપ થતી નથી પણ વિભિન્ન થાય છે અને એક્યતાનો અવરોધક માત્ર ધર્મ જ છે; માટે ધર્મભાવના કૃત્રિમ ઘેલછા છે તેથી તેનો પરિત્યાગ કરવામાં માનવ-જીવનની અને દેશની ઉન્નતિ થવાની છે, એવા કળિયુગી બુદ્ધિના બોધરૂપ લકવાનો રોગ આર્ય સંસ્કૃતિના લોકોને લાગુ થયેલો છે.

સૃષ્ટિની ઉત્પત્તિથી અત્યાર સુધી ૭૧મો મહાયુગ ચાલે છે. તેમાં અનેક પરિવર્તનો થયા છે, પરંતુ ધર્મના પાયા ઉપર દેશ, પ્રજા, રાજ્ય અને અધિકાર સ્થિ રહેતા આવ્યા હતા, તે ધર્મે આપણને છોડી દીધા નથી પણ આપણે ધર્મની શીતલ છાયા અને પરમ રક્ષામાંથી ખસીને અનેક પાપોથી ભરેલા અધર્મના ચરણ્યમાં નિવાસ કરવા કૃત્રિમ સુધારો કરી રહ્યા છીએ.

અત્યાર સુધીમાં અનેક વીરધીર પુરુષો થઈ ગયા છે. ઘણા ધર્મ-પ્રવર્તકો અને રાજ્યપ્રવર્તકો થઈ ગયા છે. મહાત્મા ગાંધીજી, ટિળક વિગેરે ધર્મપ્રવર્તક ન હતા પણ રાજ્યપ્રવર્તક હોવા છતાં તેઓએ ધર્મનો, ઈશ્વરનો અને પ્રભુપ્રાર્થનાનો કદી ત્યાગ કર્યો ન હતો. ત્યારે અર્વાચીન સુધારકો પોતાના હૃદયને તપાસી જુએ કે : પોતે કેવો અને કેટલો ધર્મ પાળે છે ? ઈશ્વરને કેટલો માને છે ? તેના ઉપર કેટલો વિશ્વાસ રાખે છે ? અર્થાત્ કોઈપણ મહાપુરુષના વાદને કે સિદ્ધાંતને પાળવો હોય તો મનુષ્યે તેના બધા સદ્ગુણોને ગ્રહણ કરવા જોઈએ. પરંતુ અત્યારના સમયમાં તો જેટલા ગુણો પોતાને અનુકુળ આવે તેટલા સ્વીકારી લેવા અને બીજા ગુણો સદ્ગુણયુક્ત હોય તો પણ તેનો સ્વીકાર ન કરવો તેવું સુધારકપણું બન્યું છે. પરંતુ જેમ કોઈ મકાન ઘણું ઊંચું લેવું હોય તો તેનો પાયો ઘણો ઊંડો નાંખવો પડે છે અને તે પાયાના કોન્ક્રીટ વગેરે અતિશય મજબુત કરવા પડે છે, તોજ તે ઊંચા મકાનની ઈમારત ટકી શકે; તેજ પ્રમાણે જેને માનવ જીવનની અને આધ્યાત્મિક જીવનની ઉન્નતિ સાધવી હોય તેણે પુણ્યફળરૂપી ઊંચી ઈમારત બાંધવા માટે માનવજીવનમાં ન્યાય, નીતિ, સત્ય આચરણરૂપ પાયો ઘણો ઊંડો નાંખવો જોઈએ અને તે પાયામાં સદ્ધર્મ અને પવિત્ર નિષ્ઠારૂપી મજબુત કોન્ક્રીટ કરવો જોઈએ.

(વધુ આવતાં અંકે)

સદ્ગુરુશ્રી રમુજીલાલ જન્મજયંતિ મહોત્સવ

આપણા સર્વજ્ઞ સર્વશક્તિમાન અને પરમ હિતકારી, મોક્ષમાર્ગાચાર્ય, સદ્ગુરુશ્રી રમુજીલાલ જન્મજયંતિ મહોત્સવ સંવત ૨૦૭૦ને આસો સુદ-૧ને ગુરુવાર તા. ૨૫-૯-૨૦૧૪ના મંગલ દિવસે આવતો હોવાથી તા. ૨૪-૯-૨૦૧૪ને બુધવાર તથા તા. ૨૫-૯-૨૦૧૪ને ગુરુવાર એમ બે દિવસ માટે જન્મજયંતિ મહોત્સવ વલ્લભાશ્રમ, અનાવલ મધ્યે આનંદપૂર્વક ઉજવવામાં આવશે.

શ્રી કૃષ્ણ ભગવાને ભગવદ્ગીતામાં કહ્યું છે કે :

સુહૃન્મિત્રાર્યુદાસીનમદ્યસ્થદ્વેષ્યબન્ધુષુ ।
સાધુષ્વપિ ચ પાપેષુ સમબુદ્ધિર્વિશિષ્યતે ॥
યોગી યુક્તસતતમાત્માનં રહસિ સ્થિતઃ ।
એકાકી યતાયિતામ્મા નિરાશીરપરિગ્રહઃ ॥

જેણે આત્મજ્ઞાને મનને જીત્યું છે અને જે શાંત થયો
છે તે આત્મા, દુઃખ સુખના જોડકાંથી તથા માન અને
અપમાનથી સમાન રહે છે. જે જ્ઞાન અને વિજ્ઞાનથી તૃપ્ત છે
અને જે દૃઢ ચિત્તવાળો અને જીતોન્દ્રિય છે અને જેને માટે
અને સુવર્ણ સમાન છે તેવો મનુષ્ય યોગમાં આરૂઢ થયેલો
ગણાય છે.

વર્ષ-૧૦, અંક-૮, સંવત ૨૦૭૦ ભાદરવા સુદ-૨, બુધવાર ૨૭-૮-૨૦૧૪

માલિક, મુદ્રક/પ્રકાશક અને તંત્રી : જયવર્ધન રમુજલાલ વ્યાસ
વલ્લભવાડી રામભાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
દ્વારા તા. ૨૭-૮-૨૦૧૪ના રોજ પ્રસિધ્ધ કર્યું.
ચેતવણી કાર્યાલય : વલ્લભવાડી, રામભાગ, મણીનગર, અમદાવાદ-૩૮૦૦૦૮.
મુદ્રણ સ્થળ : ભવાની ઓફસેટ, ૩/૨૦, કેલાસ એસ્ટેટ, ઓઢવ, અમદાવાદ-૩૮૨૪૧૫.